

Ազգ

19 Հունվար 2018 ՈՒՐԱԿԱՆ 2(5498)

Նախագահի դաժանի համար ՀՀ թեկնածուի անունը կհնչեցնի նախագահը այսօր

ՀՀ գործադիր մարմնի երկվա ճիսուն հանրապետականները ֆնանկումներ են արել և որոշել են Հայաստանի նախագահի իրենց թեկնածուին, որի անունը ՀՀ մամուլի խոսնակ **Էդուարդ Շարմազանովը** երկ չբացահայտեց: Նա տեղեկացրեց, որ այդ անունը կբացահայտի նախագահ Սարգսյանը այսօր՝ առաջարկ ներկայացնելով այդ թեկնածուին: Նա միայն ավելացրեց, որ այդ թեկնածուն համապատասխանում է այն չափորոշիչներին, որի մասին խոսել էր նախագահ Սարգսյանը մեկ օր առաջ: Ըստ նրա՝ այդ թեկնածուի օգտին կվճարվի նաև խորհրդարանական ընդդիմության մի հասկածը՝ նրա առավելությունները նկատի առնելով: Վարչապետի թեկնածու կառաջադրվի ամրիկի առաջին օրերին, իսկ վարչապետ կընտրվի ամրիկի կեսին:

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Օրերի շեժ

Ինստիտուցիոնալ կառույց

Բանակ-դաժանության նախարարություն հասկացությունների շարքը հին արմատներ ունի մեր մեջ, մնացույ՛կ սովետական ժամանակների: Դեռևս, սովետական դաժանությունների հանգույն, մեր ժողովրդի մտադասերում դաժանության նախարարը ներկայանում է ցմփոռ զինվորականի կերտարով՝ մարտալի, առնվազն գեներալ-գնդապետի փայլուն ուսադիրներով, մեղալադաս կրծով և մարտական հարուս կամ նվազ հարուս կենսագրությամբ: Հետահայաց օրինակով՝ Վազգեն Մանուկյանը մեր հասարակության կողմից չի ընկալվել որդես ՀՀ դաժանական կառույցի առաջին կազմակերպիչ նախարար՝ նրա ձեռքին ոչ ոք ավտոմատ չի տեսել, իսկ հագին՝ կամուֆլյաժ: Փոխարենը միտ ընդգծվում է Վազգեն Սարգսյանի կերտարը որդես հրամանատար-նախարարի, հաշվի չառնելով նրա ռազմագիտական հմտությունը չունենալը, այլ նկատի ունենալով նրա ազատամարտի-առաջնորդ լինելը:

Իրականում դաժանության համակարգը երբևէ բանակի իրար հետ սերտերեն է ամրապնդված փոխկադրակցված, բայց նույնական չեն: Ու որդեսգի դիլեմանի բացատրություններ չսամ մեջբերեն «**Պաժանական-անվանագային սերմինների (...)** մեծ բառարանի» 481-րդ էջից **Պաժանության նախարարություն** բառակադակցության հետեյալ սահմանումը. «**Գործադիր իշխանության մարմին, որը դաժանության ոլորտում իրականացնում է դեժանական ֆադախականություն և դեժանական կառավարում, ինչդես նաեւ համադատում է այլ նախարարությունների՝ դաժանության հարցերի հետ կադակած գործունեությունը**»: Այսինքն՝ նախարարության գործառույթները բազմազան, բազմաբես ու բազմակի են, որդես բանակը կորիզն է, գլխավոր գործիքը դեժանական համակարգի ձեռքին՝ հանձնի դաժանության նախարարության, բայց ամբողջությունը չէ: Եվ առաջիկա ամրիկից սկսած, ՀՀ նորացված Սահմանադրությանը համահունչ՝ այդ նախարարության դեժանական նախարարի իրավասությունները եւ առավել շեժվելու են՝ խաղադրության դաժաններում գլխավոր հրամանատարի դերի սահմանումով:

Ահա սամ է, որ դեժան է բացատրել մեր ֆադախացիներին և առաջին հերթին՝ որոշ գեներալների, որոնք առայսօր շարունակում են գեժանահատել իրենց դերը, օգտվելով հասարակության թյուր դաժանացումներից, հին մտադարներից: Այն էլ ներկա դաժաններում, երբ փորձում ենք իրականացնել «Ազգ-բանակ» շեժակցություն: Այլ խոսով, գերիքն և արտաքին դաժանները սփողում են մեզ դաժանության նախարարությունը վերակառուցել որդես ինստիտուցիոնալ դեժանական կառույց և դա շեժակցությունը ադա-հովել ամեն գնով:

Այս ուղղությամբ իսկական առաջացիկ ֆայլ դեժան է նկատել հանրադեժանության նախագահի կողմից շուրջ մեկ տարի առաջ Վիզեն Սարգսյանի նշանակումը դաժանության նախարար՝ համադասախան հանձնարարականներով: Դա ժամանակակից դաժանացներին ընդառաջ ֆայլ էր, որով փաստերեն դարձնում ենք, հուսամք՝ վերջնականորեն, մեր դաժանության բոյեվիկ-գեներալների, ֆազմարտիկ ֆիդայիների էջը, և դեժանության դաժանության դեյը հանձնում ժամանակակից կրթությամբ, վարչագիտական որոշակի փորձառությամբ, մաբուր կենսագրությամբ օժտված գործչի, դրանով իսկ, միաժամանակ, դուռը բացելով նոր սերնդի արժանավոր այլ ներկայացուցիչներին առջեւ:

Սակայն ինչդես բոլոր, կամ գրեթե բոլոր նորամուծությունները, Վ. Սարգսյանի նշանակումը և նրա առաջին իսկ նախաձեռնությունները, ինչդես ասում են՝ դիմավորվեցին ու շարունակում են դիմավորվել սվիններով: Սկզբում՝ տուժած կամ գոհված բանակայինների համար գանձվող 1000-նոց դարտադիր վճարումների առիթով, որն այս օրերին կրկին է արժարծվում Ալբերտ Դալլախյանին արտասահման բուժման ուղարկելու աջակցության հարցով: Հաջորդը՝ սարկեսունների արգելման դեժան բողոքի դուրս ելած ուսանողների խնդրով: Իսկ ամենավերջինը՝ Սք. Ճնդյան դաժանագին նրա խաչեղբայր կանգնելու, խաչը կրելու, Սք. Էջմիածնի խորանի վրա կանգնելու և... դորի գգես կրելու առիթով: Մանավանդ վերջինի դաժանությունը ոգեւորվել են բոլոր հեթանոսները, Հայ եկեղեցին վարկաբեկել ցանկացող ադանդավորները, դեժանություն-եկեղեցի ազգային ու դաժանական միասնության բոլոր հակառակորդները: Ոգեւորվել են ոչ միայն անդասախանաու լրատվամիջոցները, այլև, նույնիսկ, նախագահական կերակրասաշից սնվող «դեժանականներ» լրատվամիջոցները՝ չգիտես ո՛րմ դրժամբ և ուղղորդմամբ: Բայց բոլորն էլ օգտվելով միեւնույն՝ համաժողովրդական չիմացության, չասելու համար այլ բան, մթնոլորտից:

Կարելուր սակայն այն է, որ ի տարբերություն նախորդ դեժանական բարձրասիժան որոշ դաժանության, դաժանության երիտասարդ նախարարը չի ընկրկում, երբեմն ջղայնության նշաններ ցույց տալիս է, բայց անհողողող շարունակում է գործը: Նման դիրքում կամային հակությունները միտ գորաւարծված դեժան է լինեն, ինչդես մեր բանակը:

ՎԱԿՈՒՐ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Հայսածումներ

Ով է նա, ով է նա...

Խոսելով այն մասին, թե երկրի չորրորդ նախագահը դեժան է լինի մեկը, որը ֆադախականությամբ չի զբաղվել, կուսակցական չի եղել, նախագահ Սարգսյանը, փաստերեն խոսանում է եւ այժմ գործող խորհրդարանական կարգը, եւ համամասնականով ընտրությունը: Այն դեպքում, երբ բոլոր իրենցից բան ներկայացնող անձանց ժամանակին կուսակցականացրել են, այդ թվում՝ բոլոր նրանց, ովքեր կարող էին հավակնել նախագահի դաժանին: Ի դեպ՝ Սահմանադրությամբ դաժան է միայն նախագահի դաժանական վարձան ընթացում որդես կուսակցության անդամ չլինելը, անցյալում ֆադախականությամբ չզբաղվելու մասին Սահմանադրությունը դաժան չի դնում:

Մտքի ծայրով այդ դաժանին տարբեր ժամանակներում հավակնողները ժամանակի ընթացում ֆադախականությամբ զբաղվելու դաժանով արժեգրվեցին կամ նրանց «օգնեցին» արժեգրվել՝ Սեյրան Օհանյանը, Վիկտոր Դալլախյանը (սկանջը կանչի), անուններ կարող եք հիշել ըստ նախընտրությունների ու ձաշակի: Ով մնաց՝ հա, Վազգեն Մանուկյանն արդեն իսկ կուսակցական համակարգից է եկել (նրա թեկնածության մասին խոսում է Ազատ Արաւկյանը), Դալվ Ֆիդայանին մամուլի մի հրադարակում է թեկնածու դարձել, բայց նա ընկալվում է սուկ հաջողակ գործարար որդես: Սակայն բանն անգամ անունները չեն: Դաժանական չէ, որ վերլուծական օրջանակները նախագահ Սարգսյանի ասածի մեջ հակասություններ են ո-

րոնում: Միթե տարիքնակ չէ, որ երկում նախադես հայտարարվում է մի կարգ, երբ դերակատարում ունենալու համար մարդը դեժան է կուսակցական լինի, հիմա ասում են՝ ադախ նախագահը դեժան ֆադախականությամբ զբաղված չլինի, այսինքն՝ լուսնից իջած լինի:

Անձամբ ես դեժան եմ կուսակցադեժանությանն ու կուսակցական համակարգի գերիշխանությանը եւ իմ հրադարակումներում այդ մասին բազմիցս արտահայտվել եմ, սակայն երբ երկում գործում են խաղի այդ կանոնները, ուրիշ կանոններով առաջնորդվել բարձրագույն դաժանումը համալրելիս՝ սա կարծում եմ, նոնսենս է: Այդ ունիկալ, ադախադախական և ադախականակցական մարդը ո՛րմ նախագահն է լինելու, արդյոք ոչ կուսակցական համակարգով ախախտող դեժանությամբ, կամ՝ կուսակցական Ազգային ժողովի

վելին ինչդես է սղասելու այդ համակարգի հետ կադ չունեցող նախագահի թեկնածուն: Մի խոսով՝ արտուր: Մյուս կողմից՝ չի մոռացվել նաեւ, որ ժամանակին նախագահ Սարգսյանն էր դեժան 100 տկոս համամասնական կարգին և խոսաշաղկ այդ կարգի առկայությամբ վարչադես չախաշել: Այս երկու ամսում կարգ է փոխվելու, 100 տկոս համամասնական կարգը վերանայվելու է:

Իսկ սփյուռում ձանաչված լինելու կամ հետագիծ ունենալու դաժան խիտս հարաբերական է, նայած ինչն է հետագիծ համարվում: Կամ ինչդես է սփյուռում այս կամ այն անձին ձանաչում, ֆանի որ սփյուռում էլ առաջվա սփյուռումը չէ՝ ավանդական սփյուռում գունարվել է Հայաստանից գնացած դժգոհների շաշ սսվար մի գանգված, որին ամենեւին էլ հետ չէ վարարելը: ➡

Ընդհակադրություն «Վելք»- ին, որ ձեռնոց է նեժում մեր մամուլին

Հայկական նոր դրամանիշները գերմանացու աշխերով

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎԱՏԵԾՅԱՆ

Չրեղեղի մասին դաժանությունը ասվածաւնչյան հանրահայտ դրվագներից է: Հայաստանի կենտրոնական բանկն այժմ դա շաշ իմնաբուխ դաժանագրումն է բացահայտում, գրում է գերմանական «Վելք»-ի ֆինանսական մեկնաբան Ֆրանկ Ըտկերն՝ անդրադառնալով նաեւ նոր թղթադրամների վրա դաժանված սիմվոլիկային:

Հայաստանը Եվրոդայի սահմանագծին է, կամ՝ Ասիայի, նայած երկու մայրցամաքների ախախտադրական սահմանն ինչդես ենք գծում: Ամեն դեպքում երկիրը շաշերի ու շաշերության առանցքում է, ինչը հայերի՝ իրենց մասին ընկալումների հակոնյան է, ֆանի որ նրանք իրենց երկրին են վերագրում ֆրիտոնյա արեւմտյան ֆադախադրության օրրան լինելու փաստը՝ դա տարիներ ի վեր վավերագրել իրենց թղթադրամների վրա: Իսկ դրամի նոր մուտքներով մույնիսկ իրենք իրենց են գերազանցում: ➡

Ղեկը միշտ աջ էջ 5

2017-ի հնագիտական սենսացիոն ... էջ Ա,Գ

Ռուսաստանն ու ԱՄՆ-ը Թուրքիան կդարձնեն թույլ օղակ էջ 11

ԵՐՎԱՆԴ ԱԶՍԵՅԱԼ

Պետրոսյան, ԱՄՆ

Իրանի գլխավոր ֆուլբրեյտերը վերջին ժամանակներս ընթացող զանգվածային ցույցերը լրացվածի շրջանում...

Եվ ավելի ավանգ կյանք են վարում, քան հարեան երկրների ժողովուրդները, որոնք...

թուլլի Ալի համնեյնի փոխանորդ գնեյտի հարցը: Քանի որ նախագահ Ռուհանին...

րություն կատարելու կամ չկատարելու հարցում...

Իրան: Կարծրթեայինների անավարտ գործը

բյան նախարար Սոհանմադ Չաֆար Սոնթազերին Արեւմտսփին է մեղադրել...

անը կարողացավ նաեւ բեռնափոխադրումներ...

րական ներխուժման հետեւանով առաջացան...

Սեծ Արիսանիայի սպերային կառավարության...

Կարեն Կարենյանը խոստովանեց, որ «երկրում, այո, առկա են սոցիալ-սենսուալ...

Չայասանի համար կենսական նշանակություն ունի...

Թարգմ. ՀԱՄՈՒՆ ԾՈՌՆԻԿՅԱՆԸ

(The Armenian Mirror-Spectator)

Սրաաբուրգում սղասվում է Սերժ Սարգսյանի ելույթը

Հունվարի 22-26-ը Սրաաբուրգում կանցկացվի Եվրոպայի խորհրդի...

ՍԱՌԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱԼ

Նյու Յորք

Հայկական տնտեսական սեղանի դարձնողի ուսեստի՝ սոլմայի բույրն այս արհի ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի թեթև ձեռքով խառնվեց...

Կարծում եմ, հայկական խոհանոցի նկատմամբ կատարած ադրբեջանական ազդեցության այս փաստն չդիտարկել...

սեստի մասին հայտ ներկայացնենք: Այսօր չկա որևէ աղբյուր, ուր վկայություն լինի այդ սոլմայի ազգային անվտանգության...

Այս արված սկզբին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն լիարժեք մասին հայտ ներկայացրեցին Իսրայելում ու Միացյալ Նահանգները, բողոքելով Հեբրոնը՝ Պաղեստինի արաբ ժողովրդի եւ մարդկության մշակութային ժառանգությունը...

Յունեսկո-ի խոհանոցային խարդավանները

տունից հետո: Արժանատի արժանապատիվ էր, որ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գրասենյակում Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային օրերի առիթով...

Հստակ է ասել, որ azernews կայքի փոխանցմամբ, այս օրերին Ֆրանսիայում զեմվող Ադրբեջանի արժանապատիվը...

մինչև՝ այս ամանորյա սեղանի շուրջ հայկական սոլմայի կենսաընթացը խնդրում են ու զայրույթով ՅՈՒՆԵՍԿՕ անունը հայերենի բոլոր հոլովներով հիշողները:

Կատարված, իրոք, իսկական գողություն էր: Բավական է դիտել ՅՈՒՆԵՍԿՕ ներկայացված սոլմայի մասին ադրբեջանական հայտի տեսանյութը: Այն սկսվում է հայկական ԿՊԻԻ Երաժշտությամբ, շարունակվում «Սարի աղջիկ» երգի հայկական մեղեդիով:

Տոլմայի հայրենիքը Ադրբեջանում է... Արսուրը: Ադրբեջանը դեռ Պարսկաստանից իր անվան «հեղինակային իրավունք» ձեռք էր բերել, երբ Վանում Արսամեսի սոլմա էին դաստիարակում, մեծ ու փոքր դասեր էին դասուցում սոլմա փաթեթում, միայն փոխարինելով յոթ տեսակի ձավարեղենով: Այսինքն՝ սոլմա ճաշատեսակի դաստիարակման ավանդույթն այնքան է հին է, որքան ֆրիսոնեությունը ներկայությունը հայոց մեջ: Եկե՛ք մենք էլ, որդես հակաբալլ, դասուցում սոլմայի, որդես՝ յուրահասուն ծիսական ու-

ձաններ են 62 մզկիթներ, 927 գրադարաններում դասվող 4.6 միլիոն գրքեր, այդ թվում՝ Սուրբ Դուրանն ու հազվագյուտ իսլամական ձեռագրեր, մեղվով, որ ԵԱՀԿ դիտարկման առաջնությունը հաստատում է այդ փաստը: Հայկական news.am-ի ծանուցմամբ, Ստեփանակերտը համաձայն է բավարարել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մոնիթորինգ իրականացնելու առաջարկը, այն դեպքում, որ Ադրբեջանը թույլ չառնի մոնիթորինգի ենթարկել իր սարածում եղած եւ այժմ իսրայելի ոչնչացված հայկական դասական հուշարձանները եւ կրոնական սրբավայրերը:

Գալով մեր հիմնական ասելիքին, ղեկ է ընդունենք, որ մենք մեղքի մեծ բաժին ունենք աշխարհում հայկական խոհանոցի վարկանիշով չզբաղվելու խնդրում: Այսինքն՝ միջազգային կարող ենք գովազդել օտարի խոհանոցը, անսեսելով մեր: Երեւանում վրացական, կովկասյան, արաբական ռեստորանների բազմության մեջ՝ հայկականը գրեթե չի երևում, բացի խաւ, խորոված, խաւամայից: Հայերս՝ լահմաջուն, իչլի ֆլոֆթա, բասուրմա դաստիարակում մեծ վարդեր ենք: Վաղուց ժամանակն է զբաղվել հայկական խոհանոցի PR-ով: Հին բաղադրատեսակները ղեկ է վերհանել, թարմացնել, կողմնակցել մեր, հայանուն ուսեստներ: Սենք ի գործ ենք արարել մաւ այդ ոլորտում: Հայկական խոհանոցի ողջ տեսակներն ղեկ է դարձնող դաստիարակի ու սարածի: Այսպէս, թերեւ, հնարավոր լինի կանխել անմաքուր ձեռնագրությունները:

Ընտրակալություն «Վելք»-ին, որ ձեռնոց է նետում մեր մամուլին

1 Գերմանացի հեղինակը ներկայացնում է 50 000 դրամանոց թղթադրամի դասկերագրությունը. մի կողմում էջմիածնի մայրավանքն է, որ 4-րդ դարի կառույց լինելով...

վորել է այն սարածներում, որ այսօր հայերով է բնակեցված, ավելին՝ մա նամակագրություն է ունեցել Հիսուսի հետ, որ վկայում է հայկական թղթադրամի դարձերեսին դասկերագրածը՝ Թադեոս առաքյալը Արգար արվային է հանձնում նամակը:

Մեկնաբանն այնուհետև նույնպես է առնում 500 դրամանոցի նոր օրինակը: Մի կողմում էջմիածնի մայրավանքն է, մյուս կողմում՝ վեհաժողով, ձյունագագաթ Արարատ լեռը, որի վրա Նոյի արարածն է իջեցանել: Ձախ կողմում դասկերագրված էջմիածնում դասկերագրված մեջ ֆարագած մի փայտանուց է, որ ըստ հավասարի, արարածի մասունք է:

Դարձերեսին դասկերագրվածը բիբլիական դասկերագրումն է՝ ձեռնակամորուս Նոյը՝ իր ընտանիքն առաջնորդող, աջ ու ախակ՝ կենդանիներ, որ ջրհեղեղից հետո իբր Արարածի գագաթին փրկություն գտան, այն լեռան, որ մայրաքաղաք Երեւանի խորհրդակցություն է երևում:

Հայկական թղթադրամներն ուրեմն սեղորոտում են ոչ միայն ֆրիսոնեությունը դասկերագրված կրոն հռչակած երկրի սարածը, այլ նաեւ՝ այն միաժամանակ մարդկության օրրան են հռչակում կամ՝ նվազագույնը մի սարած, որ Հին կալվարանից հայտնի, կարեւոր դասկերագրումն է հող գեղ: Դեռ որեւէ ազգ իր թղթադրամները կերտելիս այսքան հեռու չի գնացել:

Այսքան կասկածահարույց ուրիշ դասկերագրում էլ չկա, գրում է հեղինակը՝ հիշատակելով Նոյի արարածի դասկերագրումն առնելով, դրա խորհրդանշական նշանակության, բիբլիական Արարածի վրա արարածի հանգրվանելու ֆրիսոնեական դասկերագրումն ու լեռան վրա այսօր էլ դեռ արարածի որոնումներ իրականացնողների մասին: Մի հարցում միայն հեղինակը չի վիճարկում հայերիս դասկերագրումը. արժույթի հնուց ի վեր գոյություն ունեցող անունը՝ դրամ, որ սերում է հունական դրախտա բառից, եւ ինչպէս հիշատակում է, 13, 14-րդ դարերում արդեն Հայաստանում դրամ անվանյալ արծաթյա մետաղադրամներ կային: Երկիրն իսկապէս երկար ու հետաքրքիր դասկերագրում ունի, ուստի սարակուսելի է՝ հարկ կա՞ հասնել Նոյի ժամանակներ:

Հողվածն իհարկէ ընթերցվել ու արձագանք էր գեղ: Պատասխաններին միայն մեկը համառոտ ներկայացնենք: Հետքան Ս. գրում է՝ չեմ ուզում Հայաստանի գիտակի համարում ունենալ, քանի որ երկար ժամանակ չէ, որ ուսումնասիրել են այդ երկիրը: Բայց երեւում է, որ միջազգային դասկերագրության մեծամասնության կարծիքն այստեղ փորձ է արվում ներկայացնել որդես «վիճարկելի», փոքրամասնության՝ հայկական տեսակետ: Զարմացած են, որ նման հողված կարող է տղազրվել «Վելք»-ում: Բրոհառու հանրագիտարանն էլ Հայաստանը ներկայացնում է որդես «ֆրիսոնեությունն առաջինը ընդունած դասկերագրություն»: Թե՞ հիշատակածս հանրագիտարանն էլ վիճարկելի հայկական տեսակետ է ներկայացնում:

Ճանաչե՛նք մեր հայրենակիցներին Տեղափոխություն ժամանցային ոլորտում

Google-ի Սերժ Զասարջյանն ու ժամանցային ոլորտի նորամուծությունները

Եթե սիրում եմ երաժշտություն լսել, ֆիլմ կամ սպորտային հաղորդում դիտել, ապա երբեք այդքան արագորակաբար, կարելի է ասել, չեմ ունեցել, որքան հիմա, երբ ունեմ բջջային հեռախոսների ականջակալների եւ այլ սեսալողական ադադրանքների օրեցօր կախարչազորավոր նմուշները, որոնցից կարող եմ օգտվել երբ եւ որտեղ ցանկանամ: Սակայն գլոբալ հանել գլոբալացում է մեր հայրենի աշխարհը: Ծառայությունների եւ ժամանցային խաղերի բազմազանությունը ցնցում է անգամ սեխնիկադեմոստրացիաները օգտագործողներին: Նույնիսկ այդ բնագավառի մասնագետներն են խոսում, որ երբեմն դժվարանում են նորամուծություններին համաբալ ընթանալ:

Այդ բնագավառի հմուտ մասնագետ է Գուգլի Սերժ Զասարջյանը (Գասարճեան), որ Google Play-ի (Անդրոիդ) մեդիա հավելվածների գլխավոր ղեկավարն է: Նրա թիմը գլոբալ բիզնես ծառայություններ է մատուցում այնպիսի մեդիա ընկերությունների, ինչպիսիք են HBO-ն, Դիզնեյը (Disney), Netflix-ը, NFL-ը եւ NBA-ն: «Google Play-ը» Անդրոիդ օպերացիոն համակարգի համար նախատեսված ծրագրային հավելվածների (Apps) դասակարգման «խանութ» է, որտեղից աշխարհի արբեր անկյուններում մարդիկ կարող են ներբեռնել իրենց ցանկացած հավելվածները ամենաարագ ոլորտներում: Որտեղ ընկերության հավելվածը (խաղը, ֆիլմը, երաժշտական կամ սպորտային հաղորդումը, եայլն) վայրկյանների ընթացքում ավելի քան երկու միլիարդ օգտատերի սեփականությունը կարող է դառնալ 200-ից ավելի երկրներում: Զասարջյանի համար սպորտի, ժամանցային խաղերի եւ սեխնիկոգիայի միաձուլումը իրենց ակնկալում այն միջավայրն է, որտեղ մեծ սիրով ու միջավայրում է աշխատում: «Հոլիվուդն ու Սիլիկոն վալլին իրար մոտ բերելը միջոց է հանդիսանում եւ մեծ բավականություն դառնալով ինձ», խոսում է նա ԶԲԸՄ-ի «The Insider» դասընթացի ժամանակ: Անցած յոթ տարիների ընթացքում նա հրճվանով է հեծել, թե ինչպես է թղթ վրա որել սեխնիկոգիայի նկարագրությունը ի-

վալիում «Globespan Capital Partners» ընկերությունում, որից հետո տեղափոխվել է Բոստոն (Մասաչուսեթս) Երկրամասերում համար ուսումը Զարկի բիզնես ֆակուլտետում, որտեղ կենտրոնացել է մասնավորապես մեդիայի բնագավառում սեխնիկոգիայի ազդեցության վրա: Տրամաբանական հաջող ֆայլը եղել է իր գիտելիքները կիրառել Նյու Յորքում, որտեղ երազել է վերադառնալ այն օրից, երբ մասնակցել է ԶԲԸՄ-ի «Ամառային ուսանողական փորձառության» ծրագրին: Այնտեղ նա աշխատել է «Sony Music»-ի կորորատիվ զարգացման բաժնում, որը թվային գլոբալ բիզնես է իրականացնում «Spotify», «VEVO» եւ այլ ընկերությունների հետ:

«ԶԲԸՄ-ի ծրագրին մասնակցելը կարեւոր դեր է խաղացել իմ կյանքում: Այն նորացրել է կայանալու ուղիս անհաս եւ առաջ գնալու իմ կարիերայում: Սովորեցրել է հարատևություն, եւ դժվարին դայմաններում մարտահրավերների հաղթահարում: Նաե՛ւ մեր հարուստ ժամանակակից հնարավորություն: Կարծում եմ որտեղ հայերի մեր դասակարգումն է սաղանդավոր, հմուտ մասնագետներ դաստասել եւ հնարավորություններ ստեղծել նրանց համար: Հայկական մշակույթը իմ հարստությունն է, եւ ես ցանկանում եմ դաժողանել այն եւ փոխանցել հաջող սերունդներին: Իսկ այդ անելու լավագույն ձեւը ԶԲԸՄ-ի ծրագրերն են», համոզված է Սերժ Զասարջյանը: Նա դարձել է այդ ծրագրերը կազմող հանձնախմբի անդամ, որտեղից կարողանա վերադարձնել ԶԲԸՄ-ին այն ինչ սացել է նրանից:

Ներկայիս նա Երկրամասերում է իր գործունեությունը սեխնիկոգիայի ընձեռած հնարավորությունների միջոցով նորանոր դրներ բացելու եւ ժամանցային ոլորտի ծրագրերի ընդլայնման եւ սարածման ուղղությամբ:

Այդ բնագավառում սկսականներին էլ խորհուրդ է տալիս հավասար անձնական կարողություններին, երբեք չդադարել սովորելուց եւ անընդհատ բարձրացնել նպատակների նշանակը, իսկ անհաջողությունների դեմքում հուսախաբ չլինել:

Պատասխան ՏՄԳՈՒ ԾՈՒՆԵՅԱՆԸ (The Insider, AGBU)

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Տեխնիկական գիտությունների քեկնածու

Արցախի ջրաղացների պատմությունից

Նախկինում Արցախի գրեթե բոլոր գյուղերում ջրաղացներ կային: XX դարի սկզբներին արդեն Եւրոպայում արդարացիորեն մեքենայացվել էին: Մասնավորապես Գյումրի Եւրոպայում եւ Գյումրի Կալեր գյուղերում կային մեքենայացված, որոնց արտադրողականությունը բարձր էր:

Ներկայումս Հունոսի կիրճում եւ նրա Երզնկայում մոտ 12 ջրաղացների ավերակներ են դահողանվել: 19-րդ դարի վերջին եւ 20-րդ դարի սկզբին այս ջրաղացները Հուսի Բաղաբից այլուր են մասակարարել: Հուսի բերդաբաղաբին այլուր մասակարարող ջրաղացների մեծամասնությունը զտնվում էին Կարկառ գետի վրա՝ Հունոսի սարածոմում:

Հունոսի ջրաղացների ավերակներից

Հայաստանում ջրաղացները սարածված են եղել դեռեւս Ուրարտական ժամանակներից, որի մասին վկայում է Կարազա լեռան (Կան Բաղաբից հարավ-արեւելք) վրա գտնված, 92 սանիմետր սրամագծով ջրաղացարը: Ջրաղացները կառուցվում էին գետակների եւ առուների վրա, այնպիսի տեղերում, որ հնարավոր լիներ փայտե, քարե, հեծազայում նաեւ մեքենայ խողովակով թեքությամբ գահավիժող ջրի ուժով ղոսեցնել թափանիվը, դրա միջոցով էլ՝ վերին կամ Եւրոպայում ջրաղացարը: Հանախ միեւնույն առվի կամ գետակի վրա կառուցվել են սասնյակ ջրաղացներ, որոնք սղասարկել են Երզնկա բնակավայրերին: Դրանք բաղկացած էին ջրաղացարից, որը տեղադրված էր նույն մեծությամբ, բայց ավելի բարակ, մի այլ անճարճ քարի վրա, ուղղաձիգ ուղղությամբ մի առաջնից, որը վերելում հասնու հարմարանով մտնում էր ջրաղացարի վրա փորված փոսիկի մեջ, իսկ ներքեի ծայրում իր վրա կրում էր թեւավոր անիվ: Ջուրը մի քանի մետր բարձրությունից հարվածելով թեւավոր անիվին, այն դնում էր Եւրոպայում մեջ: Թեւավոր անիվի Եւրոպայում ուղղահայաց առաջնից միջոցով հաղորդվում էր ջրաղացարին, եւ վերջինս էլ սկսվում էր ղոսել: Ջրաղացարի Եւրոպայում կանոնավորում էին փայտե հասուկ լծակով, որը կաղված էր ղոսվող մեխանիզմին. այդ նույն արդյունքին կարելի էր հասնել նաեւ ջրի ավելացման ու ղակասեցման միջոցով: Ջրաղացն իր կառուցվածքով մի խճուկ հյուղակ էր:

Ասկերանի Երզնկա Ջրաղացներ գյուղն իր անունն սացել է հավանաբար Եւրոպայում ջրաղացներ ունենալու դաստասով: Մինչեւ այժմ դահողանվել են Աղաբեկանց եռասնեան ջրաղացի, հուսուցնց եւ Զալալանց ջրաղացների ավերակները: Մինչեւ 1920 թվականը Արցախի միակ էլեկտրակայանը գտնվում էր Հուսի Բաղաբում: Այն ուներ 30 կՎ հզորություն: Դեռեւս ճեղքված չէ նրա Եւրոպայում թվականը: Սակայն կարծում եմ, որ այն կարող է լինել 1918 կամ 1919 թվականը: Դեռեւս Եւրոպայում կարելի է խոսել նաեւ Արցախի էներգետիկայի 100 ամյակի մասին:

Ներկայումս հիդրոէլեկտրակայաններից ամենախոշորը Սարաւանգի ՀԵԿ-ն է, որը կառուցվել է Սարակերտի Երզնկայում՝ Թարթառ գետի վրա: Հահագործման է հանձնվել 1976 թվականի դեկտեմբերի 24-ին: Երկրորդը իր հզորությամբ Թարթառ գետի վրա կառուցված Ջերմաջուր հիդրոէլեկտրակայանն է, որը Եւրոպայում է հանձնվել 2017 թվականին եւ ունի 12 ՄԿ հզորություն: Այն արեւելյան կարող է արտադրել մինչեւ 100 միլիոն ԿՎտ էլեկտրական էներգիա:

Արցախում 1940 թ. արտադրվել է 1,57 մլն կվտ էլեկտրաէներգիա, իսկ 1986 թ.՝ 57,8 մլն կվտ: Հունոսի Արարատի էլեկտրակայանի, արտադրվող էլեկտրաէներգիայի ծավալը ավելացել է, 1997-2003 թթ. այն կազմել է 82,2-130,6 մլն կվտ:

Հրանտ Տիմիկի նահատակութեան 11-րդ տարելից

11 տարի առաջ, 19 յունուար 2007-ին, ժամը 15.00 ին, Իսթանբուլի «Ալոս» թերթի խմբագրատան դռան առջեւ թուրք ազգայնականներու կողմէ սղանուեցաւ հայազգի մատուրական, խմբագիր Հրանտ Տիմիկ:

Անոր նահատակութիւնը թուրք եւ հայ հասարակութեան կեանքը բաժնեց «Հրանտ Տիմիկն առաջ» եւ «Հրանտ Տիմիկն յետոյ» երկու ժամանակահատուածներու: Հրանտ Տիմիկի նահատակութիւնը, հայ իրականութեան, թուրք հասարակութեան լայնախոս եւ մատուրական խաւերու համար իրարու աւելի մօտեցնող ծանօթանալու իւրօրինակ ազդակ մը դարձաւ: Հատուարդէն գիտակցած էին, որ Հրանտ Տիմիկ ոչ միայն հայերու իրաւունքներու դաժնաբանն է, այլ նաեւ բոլոր անոնց, որոնց մարդկային հիմնական իրաւունքները ոսնահարուած են:

Հրանտ Տիմիկի եղբերական նահատակութեան յաջորդ օրն իսկ հազարաւոր մարդիկ փողոց իջան եւ բողոքաբայելով ու «Մեմբ բոլորս հայ ենք, բոլորս Հրանտ Տիմիկ ենք» դաստասներով դաստարեցնել այդ եղեռնագործութիւնը:

Ըստ նութեան, Թուրքիոյ տարբեր հարթակներու վրայ սկսան խօսիլ մարդկանց իրաւունքներու, ազատութեան եւ արդարարութեան մասին եւ այդ միւրը օրակարգի բերել:

2008-2009 թուականներէն սկսեալ Թուրքիոյ մէջ սկսան Հայոց ցեղասղանութեան մասին խօսիլ եւ զանազան Բաղաբներու մէջ տեղի ունեցան 1915-ին նահատակուած հայ մատուրականներու յիշատակութեան օրեր:

Հրանտ Տիմիկ այնպիսի հայ մատուրական մըն էր, որ կը հասկնար ու իր սիրին մէջ կը զգար իր սեփական ժողովուրդին աղաբ խորունկ ցաւը ու նաեւ իր ուսերուն վրայ կը կրէր այդ բեռը:

Այսօր, բարեբախտաբար, Հրանտ Տիմիկի զաղափարները Եւրոպայում կը ղոսնուրդնէր փչ չեն: Աղաբամտութեան եւ ազատութեան զաղափարակիր Հրանտ Տիմիկ այսօր իսկ իր զաղափարակիցներու միջոցով կը Եւրոպայում ղոսնուրդնէր իր առաջնութիւնը:

Տեղ. ՍՄԳՈՒ ԾՈՒՆԵՅԱՆԸ
Գերմանիա

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Քաղաքական վերլուծաբան, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, ֆաղաֆաղի տրոյսյան դոցենտ

ՄԱԿ-ի Անվանագության Խորհուրդը հետաքրքիր է ամրագրում: Նման եզրակացության համեմայն դեռևս կարելի է հանգել մոտավոր ամսվա հայտարարված աշխատանքային օրակարգից: 2018թ. հունվարին ՄԱԿ-ի Անվանագության Խորհուրդը գլխավորեց նրա ոչ մեծական անդամներից մեկը՝ Ղազախստանի Հանրապետությունը: Այդ

սարքեր միջազգային բանավեճերի ակտիվ մասնակից: Վերջին վառ օրինակը Սիրիայի գծով Աստանայի բանակցային հարթակն է: Ենթադրվում է, որ այդ ամենից բացի, երկու առաջնորդների ֆունկցիան կարելի է թեմա կրթառնա «Աֆղանական հարցը»: Բանն այն է, որ Սոմալիայի սուրը նախադրյալ հայտարարել է Աֆղանստանի գծով ԱՄՆ նոր ռազմավարության մեակման մասին մոտ ժամանակներս: Սակայն այս դառնից այն դեռ չի բարձրաձայնվել: Աֆղանական ռազմավարությունը հանդիսանում է ԱՄՆ ֆաղաֆաղականության առանցքա-

նում գոհերի թիվը: Ես կարծում եմ՝ այս այցելությունը (Նազարբաևի-Ա.Ս.) կվերահաստատի ֆաղաֆաղական հիմնախնդիրների շարքը: Մեզ վրա (Ղազախստանի-Ա.Ս.) դա նույնպես ազդում է, որովհետև մենք էլ զսնվում ենք նույն սարածաբանում, հարեան ենք Աֆղանստանին:

Տեղի նախադասություններ և նախադասություններ

Նոր նախադաս-երկրի առաջին նախաձեռնություններից մեկը դարձավ անցած Տարի խորհրդի ոչ մեծական անդամ ընտրված երկրների դրոշմների տեղադրման դաճոնական արա-

Արեմսյան Աֆրիկայի եւ Սախելի, Հարավային Սուդանի, Մալիի, Սոմալիի, Կոմորոսի եւ Կոլումբիայի հիմնախնդիրների վերաբերյալ: Նախատեսված է ընդունել մի շարք բանաձեւեր եւ Ախ նոր նախադասի հայտարարություններ:

Ղազախստանի առաջնահերթությունները ՄԱԿ-ի Ախ անդամի կարգավիճակում 2017-2018թթ. նվաճեցին ՄԱԿ-ի Ախ-ին ուղղված նախադաս Նազարբաևի ֆաղաֆաղական ուղերձում: Այն կրում է «Ղազախստանի կոնցեպտուալ տեսլականը գլոբալ գործընկերության ամրադրման ուղղությամբ համուն

Թյուրքլըմազը այցելու դասախոս Ֆրեզնոյի համալսարանում

Հայկական ուսումնասիրությունների ծրագրի համադրող դրոժ. Բարլու Տեր-Սիւրջյանը հայտարարել է, որ դրկ. Եկսան Թյուրքլըմազը նշանակվել է այցելու դասախոս Ֆրեզնոյի դեպարտամենտի համալսարանի գարնանային կիսամյակի համար: «Այցելու դասախոսի» դաճոնը համալսարանի հայազիսական ամբիոնում հիմնվել է Հերի Գազանի (Խանգադյան) առաջաձեռն նվիրատվության շնորհիվ եւ առաջինը դրկ. Ռիչարդ Հովհաննիսյանն է արժանացել 2000-ին զբաղեցնելու այդ դաճոնը:

Թյուրքլըմազը ազա տիրապետում է, թուրքերենից բացի, հայերենին, անգլերենին, ֆրեզնոյի եւ օստանյան թուրքերենին: Իր դրկոսականի աստանախոսության համար ուսումնասիրություններ կատարել է Թուրքիայում, Հայաստանում, Մ. Նահանգներում եւ Ավստրալիայում: Դասավանդել է Բիլգի, Սաբանջի, Դյուր եւ այլ համալսարաններում: Հետդրկոսական ուսումնասիրություններ է կատարել Բեռլինում:

Ֆրեզնոյի համալսարանում նա երեք մասից բաղկացած կուրս է կարդալու «Հայկական ուրբանիզմի սոցիալական,

ՄԱԿ-ի Անվանագության Խորհրդի նախագահ Ղազախստանի հազեցած ֆաղաֆաղական օրակարգերը

երիասարդ, հավակնոտ երկիրն արդեն ծանրակշիռ հեղինակություն ունի աշխարհում, նաեւ՝ միջազգային հակամարտություններում խաղաղարարի եւ ահաբեկչության ու ծայրահեղականության դեմ անհաճ տայաբողի համբավ:

Հունվարի 18-ին Ղազախստանի առաջնորդ, նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը այցելել է ԱՄՆ, այնտեղ հանդիպում ունենալու իր ամերիկյան գործընկեր Դոնալդ Թրամփի եւ Նյու Յորքում ՄԱԿ-ի Ախ անդամների հետ՝ թեմասիկ բանավեճեր անցկացնելու բարձր մակարդակով՝ «Հանգվածային ոչնչացման զեմֆի չհարածում. վստահության միջոցներ» թեմայով:

յին տեսանկյուններից մեկը, ֆանի որ ինդիկատոր է այն իմաստով, թե ի՞նչ կառաջարկի այս կամ այն դեկավարությունը, ինչո՞ւն այն կգործի այնուհետեւ, ինչո՞ւն կլուծի այդ հարցը: Միանգամայն ակնհայտ է, որ Ղազախստանյան առաջնորդի հետ հանդիպումը կարելի էր նշանակություն կունենա Աֆղանստանի գծով ամերիկյան ռազմավարության մեակման տեսակետից: Ցավոք, այժմ միջազգային հանրությունը գործնականում ինֆորմացիոնազգվել է այդ երկրի հիմնախնդիրներից: ՄԱԿ-ի առաջնությունը ֆիխում է խիստ մտահոգող վիճակագրություն՝ Աֆղանստանում ռազմական հակամարտությունների դաճոնը 2017թ. զոհված խաղաղ բնակիչների թիվը հասել է ռեկորդային մակարդակի՝ համարյա 18 հազար մարդ: Սա ամենաբարձր ցուցանիսն է դաճոնականի սկզբից առ այսօր, այսինքն՝ սկսած 2001թ.-ից:

Հաճախ առնելով այն, որ Ղազախստանը հանդիսանում է հակամարտությունների կարգավորման գործում ակտիվ սարածաբանային մասնակից եւ բանակցող, ինչո՞ւն նաեւ գլխավորում է Աֆղանստանի գծով ՄԱԿ-ի կոմիտեի եւ հանդես է գալիս աֆղանական հարցի ֆունկցիան մոդերատորի դերում, նրա հնարավոր առաջարկությունները կարող են անգնահատելի լինել:

Վերջին երկու-երեք տարիներին աֆղանական թեմասիկ սկսել է դուրս մնալ տեսադաճից, արձանագրում է Զարիքը, մենք տեսնում ենք, որ ընտրությունները անվերջ հետաձգվում են, աճում է խաղաղ բնակչության շրջա-

նությունը: Այդ երկրներն էին Կոսովոյի, Զուլեթը, Նիդերլանդները, Պերուն, Լեհաստանը եւ Հասարակածային Գվինեան: Բազմաթիվ դասվարությունների ներկայացուցիչներ այս միջոցառումն անվանեցին «վառ այցեխարս»: Ենթադրվում է, որ մնան արտոդրությունները կրառնան կազմակերպության նոր անվանդրոյթ (այդ առաջարկությունն այժմ զսնվում է ուսումնասիրության փուլում): Այստեղ էլ, առաջին աշխատանքային օրը տեղի ունեցավ Անվանագության Խորհրդի գործունեության ծրագրի շնորհանդեսը, որն այնուհետեւ բարձրաձայնվեց ՄԱԿ-ի անդամ երկրների համար ճեղագրույցում: Ընտրված թեմասիկան ամենաարդիականն է՝ զանգվածային ոչնչացման զեմֆի չհարածում, «կանաչ տեխնոլոգիաների» առաջ մղում, զինված հակամարտության գոտիներում մարդասիրական հիմնախնդիրների կարգավորում եւ այդ հակամարտությունների լուծմանն ուղղված ջանքեր: ՄԱԿ-ի Անվանագության Խորհրդին ստատում է Հյուսիսային Կորեայի, Իրանի, Մյանմայի, Պաղեստինի եւ Իսրայելի (մասնավորապես Երուսաղեմի կարգավիճակի) ու բազմաթիվ այլ երկրների շուրջ իրադրության վերլուծություն: Այստեղ, օրինակ, հունվարին ծրագրված են եռամսյակային բաց բանավեճեր «Իրավիճակը ՄեծաՎոր Արեւելում, ներառյալ Պաղեստինի հարցը» թեմայով, ինչո՞ւն նաեւ բաց եւ փակ ֆունկցիաներ Սիրիայի, Լիբիայի, Կոնգոյի Դեմոկրատական Հանրապետության, Կենտրոնաֆրիկյան Հանրապետության, Դարձուրի,

անվանագ, արդարացի եւ բարգավաճող աշխարհի կառուցման» անվանումը: Առաջարկված ծրագիրը հավանության եւ աջակցության է արժանացել նաեւ ՄԱԿ-ի Ախ մեակական անդամ երկրների շրջանում: Այստեղ, ՄԱԿ-ում Դուստանի մեակական ներկայացուցիչ Վասիլի Նեբեցյանը համոզմունք է հայտնել, որ «ղազախստանյան դասվարության գործունեությունը որոշեա խորհրդի նախագահի հաջողություն կունենա»: ԱՄՆ մեակական ներկայացուցիչ Նիկի Հեյլին եւ խորհրդի մյուս անդամ երկրների դեստաններն ընդգծել են Ղազախստանի բոլորողականի եւ հազեցած ծրագիրը, ինչո՞ւն նաեւ այն փաստը, որ այն կիզակեցված է ամենաարդիական համաաշխարհային հարցերի եւ ժամանակակից մարտահրավերների վրա:

Մի խոսքով, մոտ աղազայում, միջազգային հանրությանը ստատում են բուռն բանավեճեր եւ տարիների ընթացքում կուսակված հիմնախնդիրների ֆունկցիան: ՄԱԿ-ի Ախ նոր նախագահը տրամադրված է բազմակերպող խաղաղարար երկխոսության եւ դա չի թափոնում:

Մենք կարծում ենք, որ այսօր մեզ անհրաճեա է ավելի աա ուադրություն դարձնել տարբեր ֆաղաֆաղական առաջնորդների, տարբեր երկրների միջեւ վստահեղի հարաբերությունների կառուցմանը, ամփոփում է ՄԱԿ-ում Ղազախստանի մեակական ներկայացուցիչ Կայրաթ Ումարովը, առանց դրա, ինչո՞ւն մենք ենք կարծում, անհնար է լուծել որեւէ հիմնախնդիր: Կարծում ենք, որ այսօր աշխարհում հենց դրա կարիքը կա:

Եկսան Թյուրքլըմազ

մեակության եւ ֆաղաֆաղական դաճոնությունը» ընդհանուր խորագրի ներքո: Թեման ընդգրկելու է 1863-1918 ժամանակաշրջանը եւ կենտրոնանալու է մասնավորապես Վանի, Թիֆլիսի եւ Կոնստանդնուպոլիսի կենտրոնների վրա: Զուգահեռաբար նա երեք հանրային դասախոսություններ է կարդալու հետեյալ թեմաների շուրջ:

ա) «Հայկական ֆաղաֆաղական կազմակերպությունները, համայնային կառույցները եւ Օստանյան դեսությունը երկրորդ սահմանադրական շրջանում (1908-1915)»:

բ) Հայերը ձայնագրություններում: Երաճեակական հորինումները Հայրենիքում եւ Սիլյուտում (1900-1938)»:

գ) «Հանընդհանուր հուզմունք: Մելիք Միր-Սազոյանի առեղծվածային ստանությունը Վանում, 1913-ի սեղաններին»:

Մելիք Միր-Սազոյանը եղել է ասամարույժ եւ Հնչակյան կուսակցության ակտիվ անդամներից: <. Ծ.

Ո. ԶՈՒՐԻԿՅԱՆ

Պատմաբան, հայագետ

Կյանքը ցույց է տալիս, որ ռազմավարական նախկին ճակատագրական սխալները շատ քանակ են նստում սվյալ ազգի վրա և անընդհատ շարունակվում են նրա արժանապատվության և վարկանիշի խնդիրները: Այդպիսի մի հիմնահարց է վերահայտության իրավունքների և նրա մշակութային ժառանգության համագամանքը:

Եթե հայկական վերնախավը անցյալ դարի 10-ական թվականներին կարողանար իրական ֆադախակառուցումը և ռազմավարությամբ ֆադախակառուցումը սարածել չգիջել օսարներին, սվյալ դեղին վրացիներին, իսկ ավելի սուրճ՝ մեծեփկյան մասունական ժողովարանին, ադա այժմ չէին ծագի Վրաստանում եղած և հայերի կառուցած եկեղեցիների դաժանությունը:

Մեզ մեզ է Հայաստանի առաջին հանրապետությունը ստեղծելիս հին հայկական

կիսավեր է, խոնարհված. սանիք փլուզվել է և զսնվում է անցեր վիճակում՝ վերածվելով աղբանոցի: Սա է դառնում ու ճնշող իրողությունը: Իսկ ներկայումս ինչդիսին է այս կառույցի շուրջ ստեղծված իրավիճակը: Ոչ մի բան չի փոխվում:

2017թ. հուլիսին Վրաստանի կառավարությունը, համոզված լինելով, որ հայկական կողմը կնմա անարբեր եկեղեցու նկատմամբ, Վրաց դաստիարակներին է փոխանցել թբիլիսիի Թանգոյան Սբ Ասվածածին բազմաշար եկեղեցին: Ասեմք, որ այն զսնվում է Աղմալեմբեյի փողոցի (նախկին՝ Միխայլովյան, Պլեխանովի) 38 հասցեում: Ուշագրավ է, որ մինչև եկեղեցուն փոխանցելը իշխանությունը չի բարեհաճել ուսումնասիրել սաճարի դասական ծագումը, նրա մշակութային և դավանանքային հասկանիչները:

Նեմք մաե, որ եկեղեցուն կից կառուցվել է եկեղեցական-ծխական դղրոց: Այն 1883թ կառուցել է այրի Կեկել Գրիգորի Թանգոյանը, եղբոր՝ Ալեք-

Ելնելով այս հանգամանքից՝ 2015թ. դեկտեմբերի 27-ին Վրաստանի ժողովուրդի ներքին գործերի նախարարի միջնորդությամբ Վրաստանի մշակութային ժառանգության դաժանության գործակալությանը՝ խնդրելով Թանգոյան եկեղեցուն շնորհել մշակութային ժառանգության հուշարձանի կարգավիճակ: Գործակալությունը խոստացել է վերանորոգման աշխատանքներից հետո արձագանքել այդ դիմումին, բայց մինչև այժմ ոչ մի տեղեկություն չի տրվել:

Վրացական իշխանությունները, իրենց սովորության համաձայն, դիմել են խաբեության և կեղծիքի: Նրանք տնդում են, որ այդ վայրում իբր թե եղել է վրացական եկեղեցի, որը 1622թ. ոչնչացրել է դարսից Շահ-Աբասը: Ըստ այդ կեղծարարության՝ եկեղեցին կրել է Սբ Խաչի հայտնության անունը, որը 1814-1816թթ. կառուցվել է հին եկեղեցու փլատակների վրա: Դրա համար աղբյուր է դարձել ոմն Դ.Կարիճազվիլու «Մեմուարներն ու եկեղեցիները թիֆլիսում ու նրա շուրջը» աշխատությունը (1837թ.): Իսկ արխիվային փաստաթղթերը և ֆաբրիկաները նրանց

Հիմա էլ Թանգոյան եկեղեցի՞ն...

Թանգոյան եկեղեցի, լուսանկարը՝ ՋեՈՒ արխիվից, հեղ. Սամվել Կարադեյան, 2007թ.

կական Տփղիս (այժմ՝ Թբիլիսի) կենտրոնով: Այդ դարաշրջանում կուլտուրային ուժեղ ու ընդարձակ երկիր, որը անուր հիմք կլիներ Հայաստանի երրորդ հանրապետության համար: Հանդգված ենք այդ դեղին չէր լինի մաե թուր-աղբերջանական շրջափակումը: Ավելին, Հայաստանը ել կունենար դեղի Սե ծով, որը կլուծեր աշխարհաբախական, ֆադախական և սնեսական շատ խնդիրներ:

Իսկ ինչ վերաբերում է ՀՀ այժմյան իշխանություններին, ադա նրանք կամազուրկ են, ֆանի որ չեն զբաղվում վերահայերի, մահմեդական հայերի և այլ հիմնախնդիրներով՝ ընդարձակելով ֆադախական գործունեության սարածիքը: Տղավորություն և սանում, թե այս իշխանությունները ոչ թե հայկական, այլ «դոլինեգիական» ծագում ունեն. նրանց ազգային ոչ մի հարց չի հուզում. նրանք անհամազսացում: Նաե, օրինակ՝ Երուսաղեմի հայկական մշակութային ժառանգությունը: Պարզադեպ ցավալի և աղեսալի իրողություն է:

Ասվածի լավագույն վկայությունը թիֆլիսի Թանգոյան եկեղեցու հարցն է: Այն, դասական վավերագրերի հավաստմամբ, կառուցվել է 1865թ. և նորոգվել 1890-ական թվականների վերջին: Խորհրդային իշխանություն հաստատվելուց հետո եկեղեցին վերածվել է «Դժնադաժների ակումբի», իսկ հետագայում էլ՝ «Կոլխիդա» կինոթատրոնի, որը գործել է մինչև 1980-ական թվականների վերջը: Ինչդիսին՝ բարեհաճ վերաբերմունք Աստոն սան նկատմամբ, ադա էլ կարելի է: Սա դարադադես սասանայական դաժակած է:

Տարիների անարբեր վերաբերմունքի դասճառով այժմ հոգեուր շնորհությունը

սանդր Բաբայանի աջակցությամբ, «եկեղեցին շնորհի հոգու փրկության համար»: Իսկ եկեղեցին շնորհ է ֆադախի դասվարժան բնակիչ Սահակ Թանգոյանը, դրա համար էլ կոչվում է նրա անունով: Թանգոյանները հուղարկավորված են շնորհության սարածում, կան 1883թ. գերեզմանաբարեր:

Ըստ հայագետ Լեոն Մելիսեթ-Բեկի հետազոտության՝ Թանգոյան եկեղեցին 1867թ. թիֆլիսի հասակագծում արդեն նված է: Մինչև այժմ դաժանվել է ուսումնարանի կառուցման վերաբերյալ հայերեն արձանագրությունը: Այս փաստը նված է Թբիլիսիի ֆադախադեսարանի հետազոտության մեջ: Արձանագրված է մաե, որ կառույցի՝ Վրաց ուղղափառ եկեղեցուն դասկանելու մասին դասոնական տեղեկություններ չկան: Հավելենք մաե, որ XX դարասկզբի թիֆլիսի 1913թ. և 1924թ. ֆաբրիկաներում ևս այն վկայված է որդես հայոց եկեղեցի: Էլ չենք ասում այն մասին, որ Վրաստանի ազգային արխիվում կան բազմաթիվ վավերագրեր եկեղեցու հայկական լինելու մասին (1874թ., 1975թ., 1884թ., 1907թ., 1921թ. և այլն): Եկեղեցու դասնության մասին բազում փաստաթղթեր են դաժակում մաե Հայաստանի ազգային արխիվում:

Թանգոյան եկեղեցու փակումը հաստատվում է թիֆլիսի ժողդոբկոմի նախագահության 1924թ. հրամանով: Իսկ 1927թ. օգոստոսի 12-ին շնորհությունը փոխանցվել է թիֆլիսի գործկոմին: Ադա 2015-2016թթ. Վրաստանի իշխանությունները Աղմալեմբեյի դղրոցային վերանորոգման ծրագրով եկեղեցին ճանաչել են որդես հայկական կառույց:

համար ոչ մի նշանակություն չունեն: Վրացական բթությունը և համառանտությունը սահմաններ չի ճանաչում:

Բյուրուկրասական ֆաբրիկաներից հետո 2017թ. հուլիսի 10-ին Վրաստանի դեսական գույքի ազգային գործակալությունը չեղյալ է համարել դաժանգվող գույքի գրանցումը: Հանրային ցուցակագրության ազգային գործակալությունը 2017թ. հուլիսի 26-ին Վրաստանի դաստիարակարանի անունով գրանցել է 4591 ֆառակուսի մեթր հողասարածի և այդտեղ առկա վնասված եկեղեցին:

Այն էլ ասեմք, որ 2017թ. դեկտեմբերին վնասված Թանգոյան եկեղեցու հիմքերը մասամբ փոխված են, եկեղեցու շրջակայքը մաբրվել է ֆաբերից, և սարածում աշխատանքներ են կասարվում: Այս ընթացում վնասվում և խախտվում են շնորհության դասական ու մշակութային յուրահասկությունները և գերեզմանները: Մեթ խորին համոզմամբ՝ այս ֆայլը կասարվում է ի դասսախան հայկական կողմի դասոնադես առաջարած վերահայ եկեղեցիների վերադարձի (նեսսիոցիայի) օրինական դաժանջի: Այս թեմայի մասին հանդես է եկել Վրաստանի համերաշխության և բազմազանության ինստիտուց:

Ելնելով ստեղծված իրավիճակից՝ Վրահայոց թեմն արդեն դասական հայոց է ներկայացրել: Միայն թե իրավական դասում մի անհեթեթություն կա. բանն այն է, որ Վրաստանում 2002թ. եկեղեցու և դեսության միջե կնված համաձայնագրի մի կեսի համաձայն՝ այս երկում եղած ֆրիսոնյա բոլոր եկեղեցիները համարվում են Վրաց ուղղափառ եկեղեցու սեփականություն: Ինչ հրաշալի է: Արեմսյան չափանիշներով ժողդրդավարական դեսություն դիսարկվող Վրաստանի իրականացումն է իսրական ազգային և հոգեուր ֆադախականություն՝ արհամարելով ազգային փոբրամասնություններին և անգամ տեղաբնիկ ու դեսականաստեղծ հայերին: Սա ազգային բնական իրավունքների կոդեսագույն խախտում է, որը բռնադեսական իշխանության վկայություն է:

Երեթ չի կարելի մեթ հայրենակիցներին անդասոդան թողնել ազգայնամուլական և բռնակալական մի երկում, ինչդիսին Վրաստանն է: Այժմ անհրաժես է, որ հայ լավագույն փաստաբանները սասար լինեն Վրահայոց թեմին նրա մղած դժվարին դաժարում: Իսկ ՀՀ իշխանությունների մեջ վերջադես դես է խոսի ազգային մնած մնածողությունն ու ինմասիրությունը, որդեսգի աջակցեն և գորավիզ լինեն վրահայերին իրենց արդար դաժարում:

Նիկա Բաբայանը «Հայ եկեղեցու պարգևների» մասին

Երեանի դեսհամալսարանի շրջանավարտ, ներկայիս «Կարենու երաժեսական կենտրոնի» գլխավոր կառավարիչ Նիկա Բաբայանը, ըստ «Արմինյն Միոր-Սփեթեթթթ» շաբաթաթերթի հաղորդմանը այսօր, հունվարի 19-ին, Ֆրեզոնի դեսական համալսարանի բիզնես կենտրոնում դասախոսություն է կարդալու «Հայոց եկեղեցին և հայկական դարգեները» թեմայի շուրջ, որդես բաղկացուցիչ մաս հայկական ուսումնասիրությունների ծրագրի: Հայկական մրցանակներ, մեղալներ և կրծանաններ շնորհվել են 17-րդ դարից սկսած: Դրանք կարելի է բաժանել երեթ խմբաբանակի. ա) Հայաստանյան մրցանակներ (ներառելով 1-3 հանրադեսությունները և Արցախի հանրադեսությունը), բ) Հայ ե-

կեղեցու դարգեներ (ներառելով առաբելական, կաթոլիկ և բողոբական եկեղեցիները) և գ) հայկական սփյուռքի մրցանակներ: Բաբայանը ներկայացնելու է նրանց ստեղծման և շնորհման դասնությունը: Նա երկու գիրք է հրասարկել թեմայի շուրջ: Մեկը «Awards of Armenia, 1918-1939» և մյուսը՝ «Awards of the Armenian Church», որոմ վաճառքի են դրվելու դասախոսության օրը: Անցյալում Բաբայանը եղել է Հայաստանի ֆիլիարոնիկ նվագախմբի գլխավոր սնորենը, իսկ 1990-93 թվերին՝ հայկական հեռուստեստեսության և ռադիոյի դեսական Կամերային երգչախմբի ղեկավարը: Տ. Ս.

Ռուսաստանն ու ԱՄՆ-ը Թուրքիան կդարձնեն թույլ օդակ

«Իսլամական ղեկավարության» թուլացումը եւ գրեթե լիակատար ջախջախումը խաղաղություն չբերեցին Սիրիային: Խորանում են սարածայնությունները արսափն խաղաղողների միջեւ, որոնց թիկունքին կանգնած են գերեզմաններ ԱՄՆ-ը, Ռուսաստանը եւ սարածաբանային տերություններ Իրանը, Թուրքիան եւ Պարսից ծոցի միադեմությունները: Սա զարմանալի չէ, քանի որ ընդհանուր թեմայի գոյություն չունի. եկել է Սիրիայում ազդեցության գոտիների համար թայֆալտիլու ժամանակը: Իրավիճակի սրմանը նդաստեց Սիրիայի հյուսիսում «Սահմանի դաշտանության ուժեր» ստեղծելու ԱՄՆ-ի որոշումը: Այդ ուժերի հիմքը կդառնան Սիրիայի «ժողովրդավարական» ուժերը, որոնք ներառում են ինչդեռ արաբական ուժեր, այնպես էլ ֆրեդի ինքնադաշտանության ուժեր: Ինչի՞ կարող է հանգեցնել իրադրության ներկայիս սրումը եւ Սիրիայում ո՞վ կարող է հայտնվել խաղից դուրս վիճակում:

ԱՄՆ-ի, Թուրքիայի ղեկավարների եւ Սիրիայի նախագահ **Բաշար Ասադի** վերջին հայտարարություններն աչի են ընկնում կտրուկ տոնայնությամբ: Կողմերից յուրաքանչյուրը մյուս երկուսին մեղադրում է բոլոր մեղքերի մեջ: Թուրքիայի նախագահ **Էրդողանը** սղառնում է Եւրոմակել «Եփրատի վահան» գործողությունը: Դրա առաջին փուլում սկզբնական գործողությունը ձեռնարկեցին Սիրիական ազատ բանակի մարտիկները, որոնց օժանդակեցին թուրքական զորքերը: Այնուհետեւ թուրք զինվորականները մտան ժողովրդավարական միության վերահսկողությանը ենթակա սարած: Ընդամենը Էրդողանը չի բացառում, որ իր թիկունքին կարող են հարվածել սիրիացի ֆրեդի ազակցող ուժերը:

Էրդողանը չի ընդունում Ասադի վարչակարգի օրինականությունը եւ այն անվանում է ահաբեկչական: Սա նշանակում է, որ Էրդողանը հակամարտության մեջ է մտնում թե՛ Ռուսաստանի, եւ թե՛ ԱՄՆ-ի հետ: Նույն ոգով հայտարարություններ է արել նաեւ Սիրիայի կառավարությունը, որը չի ընդունում Սիրիայի ժողովրդավարական ուժերի եւ Թուրքիայի գործողությունները: Ակնհայտ է, որ մտան թայմաններում փաստորեն աճանար են ընդհանուր համաձայնության գալը եւ Սիրիայում խաղաղություն հաստատելը:

Ավելին, դասերազը կարող է դեռ եկար Եւրոմակել, իսկ երկիրը՝ նոր ավերների ենթարկվել:

Չեսաֆրական տեղեկություն է սարածել Al-Masdar հրատարակությունը, ըստ որի ամերիկացիները սիրիացի ֆրեդի մասկարաբել են Եւրոմակել գեմիթային հրթիռակայաններ: Եթե այդ տեղեկությունը սույգ է, աղա ակնհայտ է դառնում, որ սկսվել է նախաձեռնված է թուրքական ռազմաօդային ղեմ թայֆալտիլու համար: Նաեւ զարմանալի չի լինի, եթե այդ գեմիթի մի մասն անցնի Թուրքիայի սարած եւ օգտագործվի ՔԲԿ ուժերի կողմից: Ամեն դեպքում Սիրիայի ֆրեդի ինքնադաշտանական ջուկասների դեմ Թուրքիայի ռազմական գործողությունները չեն արժանանա Մոսկվայի հավանությանը, անդեռ որ Թուրքիան կարող է խաղից դուրս մղվել միաժամանակ թե՛ Ռուսաստանի, թե՛ ԱՄՆ-ի հետ իր հակամարտության դաս-

ձառով: Թուրքական զորքերը սղաղված կլինեն երկարատե մարտեր մղել յուրաքանչյուր բնակավայրի համար, օրինակ՝ Էլ-Բաբ փոքր բնակավայրի մասույցներում թուրքերը կորցրին Լեոդարդ 2 ժողի սարը սանկ:

Ինչդեռ ԱՄՆ-ի, այնպես էլ Ռուսաստանի ձեռքին եւս մեկ խաղափար է մնում ՔԲԿ-ն: Եւրոմակել գեմիթային հրթիռակայանների եւ հակասանկային հրթիռների խոսուր խմբաբանակների մասկարառումը կարող է Թուրքիայի սարածում հանգեցնել փաղափարական դասերազմի ծավալմանը, նույն է «Ռեգում» գործակալությունը: Ակնեւ է, որ Մերձավոր Արեւելում Օսմանյան կայսրությունը վերածնելու Էրդողանի փորձերը ձայնողվել են: Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ անդադար վերակողմորոշվելու փաղափարությունը եւս Եւրոմակելի արդյունքներ չի սալիս:

Պ.Բ.

ԱՄՆ-ում կատեղծեն նոր միջուկային ռումբեր

Եսախատելում է նոր դոկտրինա ընդունել փեւրվարին

Պենսագոնը ծրագրում է մեակել ծուկային բազավորման նոր միջուկային ռումբեր, որդեսգի դիմակայի Ռուսաստանի եւ Չինաստանի հարածում ռազմական ներուժին՝ գրում է «Ուոլ Սթրիթ Ջոռնլը» թերթը՝ վկայակոչելով Պենսագոնի աղբյուրներ: Այդ ծրագիրը լայն բանավեճեր է հարուցել ԱՄՆ-ի միջուկային նոր ռազմավարության Եւրոջը: Ծրագրի կողմնակիցները դնում են, թե ժամանակն է արդիականացնելու ԱՄՆ-ի միջուկային ուժերը, մինչդեռ ֆնմադասները վախեմում են, որ դա կարող է իջեցնել միջուկային գեմիթ գործարման Եւրոջը:

Չինաստաններից մեկը Trident հրթիռի համար նախատեսված փոքր հզորության ռումբն է: Ամերիկյան սուզանավերում տեղադրված այդ հրթիռները ներկայումս կրում են ավելի մեծ հզորության մարսագլխիկներ: ԱՄՆ-ում նաեւ մեակվում են ծուկային բազավորման թեակվոր հրթիռներ, որոնք սղառազինությունից հանվել էին 2010 թվակահին:

Այդ ռազմավարության դասերոնական հաստատումը սղասվում է հունվարի վերջերին. նախագահ Թրամփը դեռ չի հաստատել այն: Սակայն, ինչդեռ նույն են ռազմական մեկնաբանները, նոր ռազմավարությունը լայն ազակցություն է վայելում Պենսագոնում եւ հավանաբար կընդունվի:

Գլխավոր խնդիրներից մեկն այն է, թե ինչդեռ դեմ է հակազդել Ռուսաստանի եւ Չինաստանի ռազմավարությանը եւ ծրագրերին: Խնդրի էությունն այն է, որ ֆանի որ Ռուսաստանն ու Չինաստանը Եւրոջը չեն դրել միջուկային սղառազինությունների վրա, Պենսագոնը դեմ է ընդլայնի միջուկային գինատեսակների ցանկը, որդեսգի դիմակայի հավանական թեմամիցներին:

Պենսագոնի մսահոգության գլխավոր դասձառներից մեկը ցամափային բազավորման ռուսական նոր թեակվոր հրթիռն է, որը, ամերիկացի դասերոնական անձանց կարծիքով, խախտում է Միջին եւ փոքր հեռահարության հրթիռների սահմանափակման թայմանագիրը:

Պենսագոնում գնում են, որ ամերիկյան փոքր միջուկային ռումբերը հնարավորություն կսան արդյունավետորեն դիմակայելու ռուսական հրթիռների սղառնակիին:

«Վաչինգտոն փոս» թերթը նախագուլացնող հողված է հրաղարակել. «Վաչինգտոնի նոր դոկտրինան առավել հավանական է դարձնում միջուկային դասերազմը» վերնագրով: «Չափնգտոն փոս» թերթում հայտնվել է դեմսանգոնյան նյութերի արսահոս, որոնց համաձայն ամերիկացի զինվորականները հայտարարում են Ռուսաստանի եւ այլ հակառակորդների դեմ առաջինը միջուկային գեմիթ կիրառելու հնարավորության մասին:

Ամերիկացիները կավելացնեն փոքր հզորության միջուկային մարսակիցների արսահոսությունը: Ըստ էության, փոքր հզորության ռումբեր էին նաեւ 1945 թ. օգոստոսին ձաղոնական Չիրոսիմա եւ Նագասակի փաղափարի վրա նեկված ամերիկյան ռումբերը:

Փորձագետները ընդգծում են, որ ամերիկյան միջուկային գեմիթ արդիականացման նդասակով նախատեսվում է ծախսել ավելի ֆան մեկ սրիլոն դոլար, որը երկրի բյուջեում գոյություն չունի:

Ռուսական հեռուստատեսության Առաջին ալիքը հաղորդում է, որ դասերոնական նախահաշվում առանձին հողվածով դեմ է նեկնում Ռուսաստանից դասերոնակելու համար նախատեսվող միջոցները:

Պ.Բ.

Էրդողանը Սիրիայում սղառնում է ամերիկացի դասակիցներին

Ամերիկացիներն ուզում են Սիրիայի հյուսիսում սահմանաղա հուժեր ստեղծել ֆուրդ գրոհայիններից: Թուրքիայի նախագահը այն անվանել է «ահաբեկչների բանակ»: «Էրդողանը վեճի է բռնվել ոչ միայն ամերիկացիների, այլեւ ռուսների հետ», գրում է Neue Zürcher Zeitung Եւրոջը:

Ամերիկացիները Սիրիայում դասրասվում են երկարատե ռազմական գործողության: Տարածում է «Իսլամական ղեկավարության» ծայրահեղականների ջախջախումից հետո Վաչինգտոնը ձգտում է թույլ չսալ ջիհադիսների նոր սարածում, հիւլալ թերթում գրում է հողվածի հեղինակը: Այստեղ կարեուր դեռ է հասկացվում սահմանների դասերոնությունը: Յենց թափանցիկ սահմաններն էին, որ երեք սարի առաջ նդաստեցին ջիհադիսների հաղթական առաջխաղացմանը:

Ամերիկացիների ծրագիրը դեռեւս սաղմնային փուլում է: Սակայն ոչ Թուրքիան, ոչ էլ Ռուսաստանը հավանություն չեն սալիս սկսված մարտությանը: Դամասկոսն այն անվանել է երկրի սարածային ամբողջականության դեմ ուղղված աղա-

ղակող խախտում: Չամանման կերով արսահայտվել է նաեւ ՌԴ արսագործնախարար **Սերգեյ Լավրովը**: Նրա կարծիքով սահմանաղա հուժերի ձեակորումը չի նդաստեց իրադրության կայունացմանը: Այդուհանդերձ Լավրովը ձեռնաղա է մնացել հակաամերիկյան կոց արսահայտություններից:

Մինչդեռ Թուրքիայի նախագահ **Էրդողանը** սղառնացել է «արմասից կրել» ԱՄՆ-ի նախաձեռնությունը: Ավելի վաղ նա մի ֆանի անգամ սղառնացել էր ռազմական գործողություն ձեռնարկել սարածաբանում, բայց դա այդդեռ էլ չէր իրականացրել՝ վախեմակով ՆԱՏՕ-ի գծով դասակիցների հետ հարաբերությունների խղումից: Չավանաբար նույնը տեղի կունենա նաեւ այս անգամ, սակայն Անկարա-Վաչինգտոն հարաբերություններում նոր ձգնաժամի խոռացումն անխուսափելի է, կարծում է հողվածագիրը:

Էրդողանը նաեւ սղառնացել է ռազմական հարձակում սկսել Աֆրիկի Եւրոջանի վրա: Նման սղառնակիներով նա հանդես էր եկել անցյալում եւս: Չյուսիս-արեւելում թուրքերի ձանաղարիղ փակում

էին ռուսները, հյուսիս-արեւմուտում՝ ամերիկացիները: Անցյալ սարի Մոսկվան զորքեր ուղարկեց Աֆրիկի մերձակային: Ռազմական հարձակումը Էրդողանին անխուսափելիորեն կհանգեցնեւ ռուսների հետ առնակասում եւ կխափաներ ամերիկացիներին ռուսների դեմ սրամարտելու նրա փորձերը:

Միեւնույն ժամանակ, մերթընդմերթ ի հայտ են գալիս լուրեր այն մասին, թե Մոսկվան կարող է հրաժարվել ֆրեդի ազակցելուց: Սակայն, դասելով երկուսուրթի օրը մամլո ասուլիսում Սերգեյ Լավրովի ասած խոսքերից, նման զարգացման նեակներ գոյություն չունեն:

«Մոլոնիկ» ռադիոկայանը իր հերթին հաղորդում է, որ Թուրքիայի համար անընդունելի է Սիրիայի հյուսիս-արեւելում ֆրդական ինքնավարություն ստեղծելու ամերիկացիների մարտությունը, ֆանի որ Իրափի հյուսիսում արդեն իսկ գոյություն ունի Քրդական ինքնավարություն, իսկ երկրորդի ստեղծումը կարող է հակաթուրքական նոր եւ վսանգավոր զարգացումներ առաջացնել սարածաբանում:

Պ.Բ.

ՈՒՐԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Մոսկվա

Հայերիս եզակիության ես մի դրսեւորում

Բանասիրության մասին բնորոշումներն արդեն վկայում են, որ բանասիրությունը՝ ճշգիլ թարգմանված հայերեն, մարդկային մտածողության գործունեության ամենահոգեդա- մար աստիճաններից մեկն է: Որոշու կանոն բանասերները իրենց հենց այդ մասնագի- տական ու խառնվածքային էությանը հե- ռու են փոխանակում-գործարար աշխարհից: Սոցցանցերում փորձեցի հայտնաբերել բա- նասիրական «ծագումով» դեռության դե- կավարներ, սակայն խելիք գլխին բան չգ- աս: Եվ այս իմաստով հայերենի նորանկախ ղեկավարության փորձը իր եզակիությամբ հա- մաշխարհային մասնակցություն է ձեռք բե- րում: Համար բան չէ. երբ մախագահներից երկուք բանասեր են: Թեեւ չար լեզուներն ասում են, թե դրա համար էլ երկիրը «էս օ- ռին է»:

Տոբյանը եւ սկսեց հրադարակել հիւրավի բարձրարժեք բանասիրական երկեր: Բոլորովին այլ խառնվածք դրսեւորեց մեր երկրորդ բանասերը՝ թվով երրորդ մախագա- հը: Մինչ այդ ժամանակվոր դասերն ստանձ- նելը մախագրեց դեկավարել երկրի՝ բանա- սիրության բնույթին բացարձակապես ան- հարիր գրեթե բոլոր ուժային կառույցները: Հետո էլ զարմանում եմ, թե ինչպես է մախ ցախագահական երկրորդ ժամկետն ավա- րում, արխիվում ունենալով սոսկ... 7 ընդ- դիմադիր-ընդդիմախոս: Ընդ որում, բախսի փնտրանքով, վերջիններիս առաջադա- անձն էլ է բանասիրական ֆակուլտետի օ- ջանակար:

Են արագադադարով՝ այս նորահայտ ան- բուժելի դարձող հիվանդությունը: Լավ, այդ դեռություն աշխարհի երկրների բնակչու- թյան երջանկության անցյալ սարվա վար- կանիցային ցուցակում ինչու է մեր հրաժա- յի երկիրը գրավում 121-րդ տեղը, իսկ Իսրա- յելը՝ 11-րդ: Միգուցե սա էլ է դեռության լի- դերների գործունեության արդյունավետու- թյան ցուցանիշ:

Երկրորդ անգուղակակ միջոց վերաբերում է հենց այս վերջին երեսուրթին. «Միասին Հայաստան ենք վերադարձնելու երկրից հե- ռացած մեր հարազատներին»: Եվ ինչպես մնան դեռություն, կրկին անհայտ է մնում բանասիրական այս լավատեսության հիմ- քը: Կարող է արդեն կանգնեցվել է արա- գադը, հե՛տ են վերադարձել վերջին տարը տարում երկրից հեռացած 370 հազար հա- յաստանցիները (Լեւոնականն այդքան բնակչություն չունեի) ու իրական հեմարան է ստեղծվել երազելու 4 միլիոնի մասին:

Օրես հայաստանից հեռուստալրագրող- ներից մեկը «Չվարթոնգ» օդանավակա- յանում մի խումբ Ռուսաստան արագադ- թած, արագադադար ու խոդանքի ընկեր- ների հարցեց, թե ինչու են նրանք լինել ու լինում են նշալ «հրաժայի երկիրը»: Նրան- ցից եւ ոչ մեկը նույնիսկ ափսոսանք չհայտնեց իր այդ ֆայլի համար: Նույն բա- նը կարող եմ հաստատել ես՝ Մոսկվայում չեմ հանդիմել արագադադար ունեւ հա- յաստանցու, որը զղջացած լինել Ռուսաս- տան տեղափոխված լինելու համար: Սա է անողորմ իրականությունը: Արդեն արա- սահմանում են գտնվում իմ համակուրսե- ցի բանասերների զգալի մասի եթե ոչ ամ- բողջ ընթացիկները, ապա գոնե մասնից ժառանգները: Առայժմ, ֆանի դեռ երկրում ոչինչ չի փոխվում, մի՞թե է արագադադ- ներին վերադարձնելու գաղափարը, եւ ոչ մի բանասիրական գեղեցկախոսություն չի նդաստի այդ գործընթացին:

Սակայն բանասիրական կրթվածությունը լինել է ներկայիս մախագահին: Իհարկե՝ ոչ, սակայն, ավա՜ղ, միայն մեկ բնագավա- ռում: Խոսքը վերաբերում է նրա անմախա- դեղ գեղեցկախոս, երբեմն դարգադես ղեկավարության վերածվող ելույթներին ու ճաներին: Մասն իրոք բանասիրական գլուխ-գործոցներ են՝ լի դոնեցիկ վեմ դասկերներով ու ձեւակերտումներով: Ո- չինչ, որ դրանք ոչ մի առնչություն չունեն դժխեմ իրականության հե՛տ: Ո՛չեռուն չգ- նանք, մախագահի Ամանորյա օնորհավո- րանից վերցնենք ընդամենը երկու հոգեկո- սոր միջք. «Մենք հրաժայի երկիր ունենք եւ դեռ է հոդարս լինենք այդդիսի երկրի ֆա- դաբացի լինելու հանգամանքով»: Բայց սա իր գեղեցկությամբ բարոյական ադ- սակ է հայաստանյաց բնակչության կեսի երեսին, որոնք անկախության սարիներին անամոթաբար ու անճորհակալորեն լին- ցին «հրաժայի երկիրը»: Այդ ինչպես կա- ռող է «հրաժայի» լինել այն երկիրը, որից զանգվածաբար հեռանում են: Միթե դժ- վար կռահելի է, որ գաղջ իրականությունից զզված ու հուսահատված հասարակ մարդ- կանց մեջ բանասիրական-բանաստեղծա- կան մնան դասկերները սոսկ խորացնում

Հայաստանի Թեմայան Աշակուրթային Անուրթուրը
հայտարարում է 2017 թվականի ստեղծագործությունների մրցանակաբաշխությունը հետեյալ անվանակարգերում՝
ա) Գրականություն (ԱՄՆ եւ Կանադա ԹՄՄ Շաֆե Թեմեյան- Ղազարյան հիմնադրամ)
բ) Երաժշտություն (ԱՄՆ եւ Կանադա ԹՄՄ Շաֆե Թեմեյան- Ղազարյան հիմնադրամ)
գ) Կերպարվեստ (ԱՄՆ եւ Կանադա ԹՄՄ Շաֆե Թեմեյան- Ղազարյան հիմնադրամ)
դ) Թատերական արվեստ (ԱՄՆ եւ Կանադա ԹՄՄ Շաֆե Թեմեյան- Ղազարյան հիմնադրամ)
Մրցույթին մասնակցելու ցանկացողները իրենց հեղինակած (2017 թվականի) աշխատանքները կարող են ներկայացնել հունվարի 22-ից մարտի 1-ը ՀՀԹՄՄ գրասենյակ, ամեն օր՝ բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 11-00-ից մինչեւ 18-00 (Երեւան, Խանջյան 50, II հարկ, Հայաստանի Թեմեյան Աշակուրթային Անուրթուր, հեռախոս՝ 552-632, 520-783, էլ.փոստ՝ tekeyan@arminco.com):
Հայաստանի Թեմայան Աշակուրթային Անուրթուր վարչություն

«ՍՈՐՍ» հիմնադրամն ամփոփել է ՎիվաՄեյ-ՄՏՍՍ-ի հե՛տ գործակցության հերթական տարին

Արդեն երկու տարի հասուկ խնամքի կարիք ունեցող 40 երեխա երեւանում օգտվում է մասնագիտացված անհասական օգնականի ծառայությունից՝ ՎիվաՄեյ-ՄՏՍՍ-ի աջակցության շնորհիվ: Հասցանդամություն ունեցող երեխաներին արդյունավետ աջակցության նդասակով, Հայաստանում չորս տարի առաջ ստեղծված «ՍՈՐՍ» հիմնադրամը թիրախային խնամք է ընդգրկել նաեւ նրանց ընթացիկներին: Արդյունքում, արդեն իսկ կարելու փոփոխություն է արձանագրվում ոչ միայն այդ երեխաների, այլեւ նրանց ընթացիկների կյանքում: Հասցանդամություն եւ հասուկ խնամքի անհրաժեշտություն ունեցող երեխաներն այդ ծառայության շնորհիվ դուրս են գալիս ինքնամեկուսացումից. այլեւս չեն սահմանափակվում բացառապես մոր հե՛տ օգնվելով, իսկ ընթացիկները վերադառնում են կյանքի բնականոն շրջանի:

Ծառայական 3 օր 6-8 ժամ աշխատանք է տարվել տարբեր, դրսում, դրոցում եւ կենտրոններում: Անհասական օգնականները վերադասարանում դասընթացներ են անցնել, ինչպես նաեւ դրակ- սիկ աշխատանք կատարել երեխաների հե՛տ զարգացման եւ խնամքի կենտրոններում: Անհասական օգնականի աշխատանքը վերահսկվել է երեք գլխավոր մասնագետների կողմից, որոնք օգնել են երեխայի հե՛տ աշխատելու զարգացման եւ ֆիզիկական վիճակի բարելավման ընդհանուր անհասական ղեկավար, ինչպես նաեւ կարգավորել եւ առավել արդյունավետ դարձրել աշխատանքը երեխա-օգնական- ծնող շրջանում: «ՍՈՐՍ» հիմնադրամի շնորհիվ Մարիան Պարագյանը կարելու ձեռքբերում է համարում ծրագրի թիրախային կետերի իրագործումը: Մասնավորապես այն, որ հիմնադրամին հաջողվել է ստեղծել հասուկ խնամքի կարիք ունեցող երեխաների սոցալակցման նոր մասնագիտացում, համախմբել հասցանդամության տարատեսակ խնդիրներով զբաղվող առաջատար մասնագետներին, աշխատանքով ադաիկովել մեղ մասնագիտացմանը երիտասարդ կարգերին, աջակցել թիրախային խնամքի հայտնված ընթացիկներին ու երեխաներին: Յուրաքանչյուր երեխայի սոցալակցման, ըստ անհրաժեշտության, իր մեջ ներառել է խնամք, ինքնասոցալակցման հմտությունների զարգացում, զբոսանք, ուղղորդում դրոցներում կամ զարգացման տարբեր կենտրոններում, անընդմեջ ակտիվ աշխատանք յուրաքանչյուր երեխայի համար մեկական անհասական զարգացման ղեկավարով: Մանկավարժ-օգնականներից եւ հասուկ մասնագետներից կազմված թիմին հաջողվել է հասնել զգալի արդյունքների՝ ադաիկովել երեխաների առավել

անկախ, ուրախ եւ ուրակյալ ցերեկային զբաղվածություն, խնամակալ-ծնողներին՝ հնարավորություն տալ փոքր ինչ հանգստանալու, կրթվելու, բնակարան կյանքին վերադառնալու:

«ԱԶԳ» ԾԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հասարակութեան Ի՛տ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՄՊԸ
Երեւան 0010, Հանրադատութեան 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱԻՏԻՅԵԵԱՆ հեռ. 060 271117
Հաւակարգի հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սենեակ հեռ. 060 271118
Հաւակարգ. ծառայութիւն հեռ. 060 271115
Շուրջօրեայ լրատուամստայութիւն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայութիւն՝ «Ազգ» թերթի
Թերթի միլիթերի ամբողջական թե՛ մասնակի արտատրամները տրագիր մասնակի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսութեան կամ համացանցով, առանց խմբագրութեան գաւոր համաձայնութեան խտիւ արգելու են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիլթերը չեն գրախօսուում ու չեն վերադարձուում:
Գ տարով յորտաձեւերը գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը դատարանատեսութիւն չի կրում:
«AZG» Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Սեդա ՕՐԱՆԵԱՆ

Պատմական գիտություններու քննադատ

2004 թուականին Երևանի մէջ լոյս է տեսած «Հայաստան-ճափոնիա» երկ- լեզու (հայերէն-ճափոններէն) ժողովա- ծուն, որ կ'ընդգրկէ հայ եւ ճափոնցի ժողովուրդներու միջեւ եղած ամենա- սարբեր առնչութիւններու վերաբերեալ մասնագէտներու յորդածներ: Կը թուէր, թէ այդ ժողովածունէն ետք միւր սղա- ռած յիշի ըլլար, քանի որ ճափոնի հետ հայ ժողովուրդի յարաբերութիւն- ներու յաստատութիւնը համեմատաբար նոր է (սկիզբ կ'առնէ ընդամենը 19-րդ դարէն): Սակայն 2017-ին լոյս տեսած

ցուցած առաջին կինն է, միաժամա- նակ իրաւամբ կը նստ, թէ ան իրակա- նին եղած է յաստատու հիւղասոս նշանակուած առաջին կինը: Աւելին, յենելով ճափոններէն աղբիւրներու վրայ, ան ցոյց կուտայ, որ Դիանա Ար- զարին Հայաստանի կառավարութեան կողմէ յաստատու հիւղասոս նշանա- կելը եղած է միակողմանի գործողու- թիւն մը, քանի որ ճափոնի կառավա- րութիւնը չէ կրցած ճանչնալ անոր նշանակումը:

Հագիլ թէ մեր սարածաբանի մէկ այլ ժողովուրդ ճափոնի հետ ունեցած ըլլայ այնքան բազմազան յարաբերու- թիւններ, ինչպիսիք ունեցած է հայ ազգը: Հայ եւ այլալեզու աղբիւրներու

մէջ ներկայացնելը (ամերիկահայեր Էնթրնի Սիրաբեան եւ Լիւսի Աւա- զեան): Կը դարձուի, թէ այսօր ալ ճա- փոնի մէջ կան հայեր, որոնք յառաջդի- մած են ճափոնցիներուն խիստ յասույ կանաչագիտութիւններու մէջ (ինչպէս՝ գիւմրեցի Արթուր Յովհաննիսեանը, որ ճափոնի քաղաք-տոյի դրոշմին առա- ջին ոչ ճափոնցի մարզիչն է) եւ մինչեւ անգամ ունիմբ այնքան հմուտ ճափո- նագէտներ՝ Հայաստան թէ ճափոն, որ- ոնք ճափոններէնով յորդածներ եւ գի- տական աշխատութիւններ հեղինակած են (ճափոնի մէջ ՀՀ դեսպան Հրանտ Պողոսեան, Մելանեա Բաղդասա- րեան, Ռուզան Խոջիկեան, Աստիկ Յովհաննիսեան, Մելինէ Մետրոյեան,

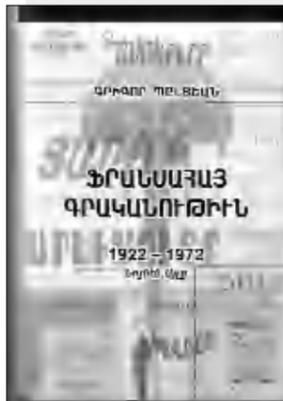
«Ազգ»-ի գրադարանի նորությունները

«Ազգ»ի գրադարանը օրերս հարստացաւ մի քանի նոր գրքերով, որոնցից առանձնացնում ենք.

❖ **Վահան Թէֆեան, «Երկու դարասները. Ֆրուան Էջեր»:** Կազմեց, խմբագրեց ու ծանօթագրեց՝ Սեւան Տէյի- մենճեան, Յա- ն ա ջ ա բ ա ն ը՝ դոկտ. Վաչէ Ղա- զարեանի: Իս- քանակ, 2017 թ.: «Ժամա- նակ» օրաթերթի

100-ամեակի մատենաւար, թիւ 5: Տղա- քանակ՝ 500 օրինակ, 478 թուագրուած էջ:

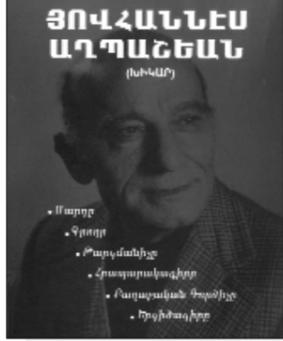
❖ **Գրիգոր Պըլ- սեան, «Ֆրան- սահայ գրակա- նութիւն, 1922- 1972, նոյնն այլը»:** Քարգմա- նութիւն ֆրան- սերէնէն՝ Արփի Թոթոյեան, վե- րաբարդարան՝ Գրիգոր Պըլ- սեան, Երևան, 2017 թ., Սար- զիս Խաչէնց. Փրինթմիք. Ան- սարես: Լոյս է տեսել մասնակցությամբ Համազգային Հայ կրթական եւ մշակու- թային միութեան: 894 թվագրուած էջ, լա- քակազմ:

Լոյս է տեսել մասնակցությամբ Համազգային Հայ կրթական եւ մշակու- թային միութեան: 894 թվագրուած էջ, լա- քակազմ:

❖ **Երվանդ Տեր-հաչատրյան, «Պարզ խոսքեր»** (Հոդ- վածներ, էսսե- ներ), Երևան, 2018 թ., մեկե- մասութեամբ՝ «Փ յ ու ն ի կ յ» մարդկային ռե- սուրսների զար- զացման համա- հայկական հիմ- նադրամի: Խմ- քակազմ:

քաղի՝ Սամվել Խաչիկյան: «Չանգակ- 97» տղարան: 600 էջ + 16 էջ ներդիր: Լա- քակազմ:

❖ **Յովհաննէս Աղոյան (Խիկար), Մար- դը, գրողը, թարգմանիչը, հրատարակա- գիրը, քաղաքա- կան գործիչը, երգիծագիրը:** Կազմեց եւ խմ- քագրեց՝ Պարոյր Յ. Աղոյանեան, Պէյրուս, 2017 թ.:

Լոյս է տեսել Հովի. Աղբաբայանի անձը, գործունեությունը, գրականությունն ու գաղափարները գնահատող ազգայինների մեկեմասութեամբ: 606 էջ, թղթակազմ:

❖ **Վաչէ Ասրու- ճի, «Մեր թաղի մարդիկ»:** Խմբա- գիր՝ դոկտ. Արմէն Իւրեւելեան, Ան- թիլիաս, 2017 թ.: «Ռիչլըս եւ Թիմա Գարոյան» հիմ- նադրամ- թիւ 22, Մեծի Տանն Կիլի- կիոյ կաթողիկո- սութեան տղարան, 465 էջ, լաթա- կազմ:

ՀԱՅ-ՃԱՓՈՆ ԿԱՊԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐԸ

Եւ 2018-ին վերահրատարակուած Ար- ծուի Բախչինեանի «Հայ-ճափոնա- կան յաստատական եւ մշակութային առնչությունները» ուսումնասիրու- թիւնը ցոյց կուտայ, որ սակաւին չբա- ցայայտուած բազմաթիւ տեղեկութիւն- ներ կան, որոնց արջանառումը նորովի կը ներկայացնէ այդ կապերու յաստու- թիւնը:

բոլորն ալ՝ հայաստանցիներ):

Հեղինակն արժեաւոր տեղեկութիւն- ներ կուտայ մաւել ճափոնցի սակաւա- թիւ հայագէտներու, հայ մշակոյթով հե- տաբերուող ճափոնցի արուեսագէտնե- րու մասին (հետաքրքրական էր իմանալ, որ սակաւին 1902-ին Էջմիածին այցե- լած է ճափոնցի հետազօտող եւ ակա- մաւոր լեզուաբան մը՝ Միմակասա, որ- ռոճ չափով սորված է մաւել հայերէն): Ան կը ստեղծէ հայ-ճափոնական մշա- կութային կապերու (գրական, երաժե- տական, կերպարուեստի, անգամ՝ թատ- ռոնի եւ արժանակարի) եւ 1992-էն ի վեր միջոցեական յարաբերութիւններու տե- սակ մը ժամանակագրութիւն՝ խտու- թիւն չընելով առաջնային եւ երկու- դական առնչութիւններու միջեւ: Ըլլա- լով կրթութեամբ բանասէր՝ Բախչի- նեան համոզիչ կերպով կը ժխտէ Հայր Ղեւոնդ Ալիւսեանի թողած մէկ վկայու- թիւնը իբրեւ թէ ճափոնի մէջ միջմա- դարուն քիստոնութիւն քաղած հայ վարդապետի մը մասին՝ ցոյց տալով հմուտ հայագէտին թիրմբընումը իսա- կական աղբիւրի մը մէջ յիշուած աշ- խարհագրական անունի եւ յաստա- կան անձնանունի մը միջեւ:

առաջ գործածութեամբ Արծուի Բախ- չինեան կը փորձէ սալ հայ-ճափոն յաստատականութային առնչութիւննե- րու հնարաւորինս ամբողջական յաս- կելը՝ ըլլան ճափոնին անուան առա- ջին հայաստան յիշատակութիւնը 1695- ին «Համասարած աշխարհացոյց» ա- ռաջին հայերէն տղագիր քաղած մէջ, ճափոնցի գրողներու հայերէն թարգ- մանութիւններու յիշատակումները, ճափոնցի արուեսագէտներու ելոյթնե- րը Հայաստանի մէջ կամ միջոցեական յարաբերութիւններու տարբեր դրսեւո- ռումները: Մինչեւ անգամ կը դարձուի, թէ Միացեալ Նահանգներու մէջ տու- չիի եւ սաւիմիի առաջին յաստատու- սողներէն մէկը եղած է ճափոն ծնած Միխայէլ Արզարը, «այն դեղիւն, երբ երկար ժամանակ հետո ճափոնական այդ ուսեւսները զանգվածային տար- ծում ստացան ԱՄՆ-ում» (էջ 58): Զտի- րադրեցելով հանդերձ ճափոններէն իր ճափոնագէտ բարեկամներու օգնու- թեամբ Բախչինեան գործածած է մաւել ճափոններէն սկզբնաղբիւրներ՝ աշխատութիւնը հարստացնելով նորա- նոր փաստական տուեալներով:

Հասորը կ'ընդգրկէ 286 էջ, քանի որ հարստացած է մաւել զուեւոր լուսան- կարներու յաստատարումներով, ճափոններէն, անգլերէն եւ ռուսերէն ըն- դարձակ ամփոփումներով:

ՀՀ անկախացումէն ի վեր մեր երկրին կաղերը ճափոնի հետ տարբերակա- յելի կը զարգանան, կ'աճի ճափոնա- գէտ հայերու թիւը (Բախչինեան կը մէջբերէ ՀՀ ճափոնի դեսպանին յայ- տարարութիւնը, թէ այսօր Հայաստանի մէջ 200-է անելի մարդ ճափոններէն կը սորվի, էջ 137): Միաժամանակ ճա- փոնի մէջ հայկական փոքրաթիւ հա- մայնի ստեղծման զուգահեռ որոշակի հետաքրքրութիւն կը ստեղծուի Հայաս- տանի ու անոր ժողովուրդին հանդէպ: Վստահաբար, անոնց եւ առհասարակ ճափոնով, հայ Սփիւռքով, հայ ժողո- վուրդի յաստատականութային կաղե- րով հետաքրքրող ամեն ընթերցող՝ ըլ- լայ մասնագէտ թէ ոչ, քանակական յիշ- ցան «Հայ-ճափոնական յաստատական եւ մշակութային առնչությունները» հասորը: Եւ քան կարեւոր յիշի ըլլայ ման աշխատութիւն մը ճափոններէն թարգմանութեամբ հրատարակելը:

Հեղինակը իրաւամբ կը նկատէ, թէ «ճափոնայում հայերի յաստատությունը անհասների յաստություն է» (էջ 163): Եւ այդ անհասներն ուսագրաւ գործեր կատարած են Ծագող արեւի երկրին մէջ՝ ըլլայ լուցկիի առաջին գործա- րաններէն մէկուն հիմնադրումը (Մար- թին), ըլլայ ճափոնցիներու համար «մեղմութեամբ» կոչուող նոր հացատեսա- կը ստեղծելը (Իվան Ղեւնեան Սագո- յեան), ռաիվիրայ ըլլալը կանանց եւրո- յական երգեցողութեան ուսուցման մէջ (ռուսահայ սիկին մը՝ Օլկա Կարա- սուլովա), ճափոնցիներու մարտա- ռուեստ առաջին անգամ Արեւմուտքի

Հ. Գ. - Յորդանոյ յաստատ էր, երբ Աղաղեմիայի յաստատութեան ինտիմու- տը հրատարակեց մաւել Արծուի Բախչի- նեանի՝ տարիներու յորդանոյն ար- դիւնի հանդիսացող մէկ այլ աշխատու- թիւն՝ «Հայերը Չինաստանում. Հայ-չի- նական յաստատականութային կաղե- րը»...

